

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๙

ปราบ

ธรรมกัฏฐินัยกัฐิที่เรียกว่าศาสนธรรม นี่คือเครื่องขัดเกลาสิ่งที่สกปรกทั้งหลายซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจโดยเฉพาะ และทำให้ระบาศาดกระจายออกมาทาง กาย วาจา ความประพฤติจนไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งเหล่านี้เป็นความสกปรกอยู่โดยหลักธรรมชาติของมัน แต่ต้องมีที่เกาะที่อาศัย ไม่ได้อยู่ตามธรรมชาติของตนโดยโดดเดี่ยว นี่ก็อาศัยจิตของสัตว์โลกเป็นที่เกาะที่ยึดแล้วเกิดขึ้นที่นั่น เหมือนกับสนิมที่เกิดขึ้นจากเหล็ก แล้วกัดเหล็กให้เสียไปได้ เช่นเดียวกัน คำว่าศาสนธรรมนั้น นั่นแลคือธรรมชาติเครื่องขัดเกลา หรือชักฟอกชำระล้าง หรือสังหาร แล้วแต่จะนำไปใช้ในกิริยาอันใดที่เหมาะสมกับสิ่งที่อยู่ภายใน อันเป็นของไม่พึงปรารถนานั้น

คำว่าปราบก็หมายถึงสิ่งภายในนั้น เป็นธรรมชาติที่โหดร้ายทารุณ ไม่ยอมฟังเสียงแม้เจ้าของคือตัวเราเองเลย ยังต่อต้านหาญคิดหาญปอง หาญรักหาญชอบ หาญเกลียดหาญโกรธหาญโลภอยู่ต่อหน้าต่อตาทั้ง ๆ ที่มีสติ นี่เรียกว่าสิ่งที่ผาดโผนโจนทะยานอันเป็นฝ่ายต่ำ หากเราจะปล่อยให้ไปไปตามธรรมชาติของมันนั้น จะมีแต่ความเสียหายโดยถ่ายเดียว จนถึงกับใช้การงานอะไรไม่ได้ทั้ง ๆ ที่หายใจพอด ๆ มีชีวิตอยู่นี้แล แต่เป็นคนทั้งหมดคุณค่าได้ เพราะการปล่อยตามสิ่งที่กล่าวมานี้

ด้วยเหตุนี้จึงต้องใช้คำว่าปราบ กิริยาประเภทใดก็ตามขึ้นชื่อว่ากิเลสอันเป็นข้าศึกต่อธรรมแล้ว จะไม่มีความสุภาพในธรรมชาติของมันเลย อาการใดแสดงออกมาจะเป็นพิษเป็นภัยต่อเราทั้งนั้น นอกจากไม่มีสติปัญญาสอดส่องมองดูตามหลักธรรมชาติแห่งความจริงของมัน ว่ามีโทษหนักมากเบามาก หรือมีพิษภัยมากน้อยเพียงไรเท่านั้น จึงจะไม่อาจทราบได้ ถ้าใช้สติปัญญาแล้วต้องทราบพิษภัยของมันทุกอาการที่แสดงออกมา

ไม่เช่นนั้นปราษณ์ทั้งหลายจะไม่ตำหนิเลยว่าสิ่งเหล่านี้เป็นภัยต่อสัตว์โลก พาให้เกิดกิ

คือสิ่งเหล่านี้ พาให้ได้รับความทุกข์ความลำบากทรมานไม่มีสิ้นสุด ไม่มีจุดหมายปลายทาง ก็คือสิ่งเหล่านี้ แน่ะ ท่านพิจารณาเห็นโทษของมันทุกแง่ทุกมุมจนไม่มีชิ้นใดเหลือเลย ที่จะไม่ทรงทราบด้วยพระญาณทุก ๆ พระองค์ของพระพุทธเจ้า และทุก ๆ องค์ของพระสาวก ท่านทราบโทษของมันได้ดีพอ จึงได้ประกาศธรรมเครื่องสังหาร เครื่องชำระล้างหรือเครื่อง ประหัตประหารลงเป็นเสียงเดียวกัน

พระพุทธเจ้าไม่ว่าพระองค์ใดไม่เคยชมเชยสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อธรรม ที่ให้ชื่อว่ากิเลสนี้ว่า เป็นของดีมีคุณค่ามีราคาเลย ไม่ว่าจะเป็นพระองค์ใดตรัสรู้มาแล้ว ตรัสรู้ก็ตรัสรู้แจ้งเห็นจริง ทั้งโทษทั้งคุณของกิเลสและธรรมนั้นแล การประกาศธรรมะจึงต้องนำความจริงที่ทรงรู้ ทรงเห็นแล้วอย่างเต็มพระทัยนั้น ออกมาประกาศสอนโลกให้ตรงตามความจริง เมื่อตรงตามความจริงแล้ว จึงไม่มีพระพุทธเจ้าพระองค์ใด ประกาศศาสนาธรรมที่ผิดเพี้ยนไปจากกันแม้แต่หนึ่งเลย

ส่วนใดที่แยกแยะกันบ้างท่านก็ประกาศเอาไว้ เช่น พระชนมายุ บางองค์ก็มีพระชนมายุยืนนาน เช่น เป็นหมื่น ๆ ปี หรือหลาย ๆ หมื่นปี นี่ท่านก็แสดงเอาไว้ ผู้มีพระชนมายุ น้อยคือ พระพุทธเจ้าของเรานี้ก็ทรงแสดงเอาไว้ นี่คือความแตกต่างกันแห่งพระสรีระ การลงอุโบสถสังฆกรรมก็มีแตกต่างกัน เช่น ๗ ปีย่นลงมา ๆ จนกระทั่งปีหนึ่งลงอุโบสถ หนหนึ่ง ก็สามารถยังความสามัคคีแห่งพระสงฆ์ให้กลมกลืนกันได้ จนถึงวาระแห่งการ ประชุมลงปาฏิโมกข์อีกทีหนึ่ง

เช่น รอบ ๗ ปี ลงสวดปาฏิโมกข์ประชุมสงฆ์สักครั้งหนึ่งอย่างนี้ พระสงฆ์ก็อยู่ได้ด้วย ความสงบสุข ไม่มีความแตกร้างสามัคคีกัน จนย่นลงมาถึงพระพุทธเจ้าของเรา ๑๕ วัน ประชุมสงฆ์ลงอุโบสถเสีหนหนึ่ง พอดีแก่ความทรงอยู่ของพระสงฆ์ไม่แตกร้างสามัคคีกัน ให้มากกว่านั้นหรือนานกว่านั้นไม่ได้ นี่พระองค์ก็ประกาศเอาไว้ ว่ามีความแตกต่างกัน อย่างนี้

ส่วนศาสนาธรรมไม่ว่าฝ่ายโทษไม่ว่าฝ่ายคุณที่ทรงแสดงออก เหมือนกันหมด เฉพาะ อย่างยิ่ง แสดงแต่เรื่องของกิเลสซึ่งเป็นภัยต่อสัตว์โลกทั้งนั้น ธรรมทั้งหมดเป็นเครื่องชำระ

สะสางกิเลสอันเป็นตัวพิษตัวภัยต่อสัตว์โลกโดยถ่ายเดียว หากว่าธรรมชาตินี้ได้หลุดพ้นไปแล้ว การแนะนำสั่งสอนก็หมดลงทันที เช่น พระสาวกอรหันต์องค์ใดที่ได้สำเร็จแล้ว องค์นั้นก็เป็นอันว่าหมดปัญหา ได้ผ่านพ้นไปแล้ว ไม่มีคำว่ากำเริบ ไม่มีคำว่าจะมีกิเลสต่อไปอีก หรือสืบทอดสืบชาติเกิดแก่เจ็บตาย เหมือนดังที่จิตซึ่งเป็นสามัญอยู่แต่ก่อนนั้นเลย นี่ละพระพุทธรเจ้าท่านสอนท่านดำหนิเป็นเสียงเดียวกัน

การชมเชยก็เป็นเสียงเดียวกัน ชมเชยเรื่องธรรม ชมเชยเหตุคือการดำเนินเพื่อความพ้นทุกข์ ชมเชยการดำเนิน เครื่องมือคือ สติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ให้มีความเข้มแข็งอย่ามีความอ่อนแอ เชื่อในเหตุในผลตามที่พระองค์สอนไว้แล้ว สติใช้เสมอประจำความพากเพียร

ปัญญาเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะแทงทะลุสิ่งทีปัดบังลึกลับทั้งหลายมาแต่ก่อน ให้กระจ่างแจ้งขึ้นมาด้วยปัญญา ดังท่านสอนไว้ว่า นตฺถิ ปญฺญาสมฺมา อภา ความสว่างกระจ่างแจ้งเสมอด้วยปัญญาไม่มี จึงไม่มีความสว่างใดจะเสมอด้วยปัญญานี้เลย พระอาทิตย์จะมีก็ร้อยดวงก็ตาม จะส่องลงมาถึงแค่ที่เปิดเผยเท่านั้น ทีปัดบังลึกลับหรือเป็นที่กำบัง เช่น ในถ้ำเงื้อมผา เป็นต้น พระอาทิตย์ก็ไม่สามารถที่จะส่องทะลุเข้าไปได้ แม้จะมีร้อยดวงก็ไม่มี ความหมาย แต่ปัญญานี้สามารถแทงทะลุโปร่งไปหมด

ในบรรดาสิ่งที่เป็นสิ่งที่มีทั้งหลาย และเฉพะอย่างยิ่งคือสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อใจ ได้แก่ อธรรม ในศัพท์พระพุทธศาสนาท่านให้ชื่อว่ากิเลส จะมีเป็นส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียดขนาดไหน จะไม่พ้นสติปัญญานี้แทงทะลุโปร่ง และทำความสว่างกระจ่างแจ้งตลอดถึงการปราบปราม หรือชะล้างให้หมดสิ้นไปได้โดยตลอดทั่วถึงนั้นเป็นอันไม่มี ต้องกระจายไปหมด นี่ชื่อว่าปัญญา ความสว่างกระจ่างแจ้ง

ทุกท่านที่มาปฏิบัติจงน้อมใจลงสู่สวากขาตธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ชอบแล้ว จะไม่ผิดหวังในการดำเนิน แต่ในขณะที่เดียวกันระวังอย่าให้สิ่งที่เคยมีอำนาจฉลาดแหลมคมเหนือเราอยู่แล้ว คอยแทรกหรือสวมรอยในขณะที่ประกอบความเพียร จะไม่ได้ผลประโยชน์อันใดเลย นี่ละสำคัญอยู่มาก การประกอบความเพียรที่ว่าความเพียร คือ เพียรทุกด้าน สติก็

เพียรให้มี ปัญญาถึงกาลจะใช้ก็เพียร พินิจพิจารณาอย่าลดละ จนเป็นที่เข้าใจในแง่แห่งธรรมทั้งหลาย

การพิจารณาสกลกายนี้เป็นสำคัญ เรียกว่า ชัยสมรภูมิ ท่านจึงบอกว่ากายคตาสติ คือสติตามรู้ในกาย จะเป็นทุกสัตทุกส่วนหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งก็ตาม แต่จะสามารถกระจายไปได้หมด รวมลงในกฎแห่ง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อสุภะอสุภัง ไม่พ้นจากนี้ไปได้ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นหลักธรรมชาติของมัน เต็มไปด้วยที่กล่าวมานี้อยู่แล้ว เป็นแต่เพียงว่าจิตของเรามองข้ามไป ๆ หาสิ่งไม่มีหาสิ่งไม่เป็น

คือกิเลสเป็นตัวจอมปลอม จะหาเสกสรรปั้นยอแต่สิ่งไม่มีไม่เป็นมาหลอกลวงสัตว์โลกที่โง่เขลาเบาปัญญา จึงไม่ได้มีปัญหาอะไรเลย ถ้ากิเลสหลอกลวงแล้วจะล้มระนาวตาม ๆ กันไปหมด ไม่ว่าจะได้รับความเสกสรรปั้นยอหรือสรรเสริญเยินยอมาสูงขนาดไหน จรดฟ้าก็ตาม ว่ามีความรู้ชั้นนั้นชั้นนี้ ชั้นไหนก็ไม่พ้นจะล้มระนาวไปตามกิเลสตัวหลอกลวงจนได้แหละ นี่เราจะเห็นได้ชัด ๆ อย่างนี้

เป็นสิ่งที่ละเอียดมาก หลอกสัตว์โลกได้ง่ายที่สุดก็คือเรื่องของกิเลส มันจะปลอมแปลงเรื่องต่าง ๆ มา ไม่ได้เอาความจริงมาพูด ไม่ได้เอาความจริงมาหลอก ไม่ได้เอาความจริงมาให้เรารู้เราเห็น มันจะเอาแต่ความจอมปลอมทั้งนั้นมาร้อยทั้งร้อย เพราะตัวกิเลสก็เป็นตัวจอมปลอมอยู่แล้ว สิ่งที่มีมันแสดงออกมาจึงหาความจริงไม่ได้ เพราะตัวมันเป็นหลักแห่งความจอมปลอม การแสดงออกมาทุกแง่ทุกมุมทุกอาการ จึงออกมาด้วยความจอมปลอมหลอกลวงทั้งนั้น หาความจริงไม่ได้

อ้าว ถ้าเราอยากทราบชัดว่ากิเลสกับธรรมต่างกันอย่างไร ธรรมคือความจริง แสดงออกมาแต่ความจริงล้วน ๆ กิเลสคือความปลอม สิ่งใดไม่ปลอมกิเลสไม่แสดง จะแสดงแต่ความจอมปลอมทั้งนั้น เพราะกิเลสเป็นตัวปลอมดังนี้

ดังภายในร่างกายของเราเนี่ย เอ้าดูซิ เกสาเป็นยังงี้ มันสวยมันงามที่ตรงไหน ที่เกิดเป็นสถานที่เช่นไร ที่อยู่เป็นสถานที่เช่นไร อาหารเครื่องหล่อเลี้ยงของมันให้ทรงตัวอยู่ในร่างกายของเราเนี่ยเป็นอย่างไร แล้วสถานที่เกิดของผมเป็นอย่างไรบ้าง ขน เล็บ เหล่านี้เป็นยังงี้

สถานที่เกิดที่อยู่ของมัน ตัวของมันเองเป็นยังไง มันสวดสวดงดงามดั่งที่กิเลสเสกสรรปั้นยอ
ใหม่

พิจารณาเข้าจนกระทั่งถึงหนัง เอ้า หนังเขาหนังเรา หนังหญิงหนังชาย แปรแตกต่างกันที่
ตรงไหน ทำไมจึงได้ติดได้พัน ได้รักได้ชอบได้หลงไหลใฝ่ฝันเอาเสียหนักหนา ไม่มีความจริง
ความจาง ตั้งแต่กับไหนดกัปปิเดแล้ว หลงหนังหลงสิ่งเหล่านี้ หลงมานานแสนนานแล้ว
ทำไมไม่มีวันอิมพอ มันสวยมันงามที่ตรงไหน

ดูซิเรื่องของกิเลสเสกออกมา แล้วเราติดตามที่มันว่านั่นใหม่ ส่วนธรรมท่านว่าหา
ความเป็นสาระแก่นสารไม่ได้ และหาความสะอาดสะอาดอันไม่ได้ หาความสวยงามไม่ได้ ทั้งที่
เกิดที่อยู่ของมันมีแต่สภาพปฏิภูลโสโครก มีแต่สิ่งที่แปรสภาพไปหมด อนิจจัง ก็อยู่ตรงนี้
อนตตา ก็อยู่ตรงนี้ หาสัตว์บุคคลที่ไหนมี นี่คือธรรมท่านกล่าวตามหลักความจริง

แต่กิเลสถือตรงกันข้ามทั้งนั้น ๑) เป็นของสวยของงาม เอ้า ถ้าว่าเป็นหนึ่ง ๒) ว่าเป็น
ของจริงถาวร เหมือนกับสิ่งเหล่านี้จะไม่แตกไม่ดับเลย ๓) สัตว์บุคคลเต็มอยู่ในนี้หมด ไม่
ว่าอะไรอยู่ในนี้หมด ๆ อันใดที่เป็นสิ่งจอมปลอมธรรมชาตินี้จะหลอกขึ้นมา ๆ เราที่หลง
อยู่แล้ว ถูกมันควบคุมอยู่ตลอดเวลา จึงหาความจริงไม่ได้ภายในจิตใจ แล้วจะหาความสุข
ความสบายที่ไหนมี

ก็ต้องมีแต่จอมปลอม ๆ สุขก็จอมปลอม มันเสกสรรปั้นยอนั้นมาหลอกเอาอันนี้มา
หลอก พอให้เคลิบเคลิ้มหลงไหลไปเสียว่าเป็นความสุขเสียชนิดหนึ่ง ๆ นอกจากนั้นก็มีแต่ฝัน
แต่ไฟเผาเราทั้งเป็น เป็นยังไงเอามาเทียบดูซิ นี่ละหลักสัจธรรมของพระพุทธเจ้ากับความ
จอมปลอมของกิเลส มันหลอกหลวงอยู่ในกายของเราอันเดี๋ยวนี้

แล้วที่นี้ยื่นเข้าไปสู่จิต เอ้าจิตเป็นยังไง อาการของจิตออกมาแต่ละอาการมีแต่อาการที่
หลอกหลวงตัวเรา คนนั้นก็หลอกคนนี้ก็หลอก ใครเห็นอะไรก็ตาม ได้ยินอะไรก็ตาม จะต้อง
ย้อนเข้ามาหลอกภายในจิตใจนี้ อยู่ด้วยอารมณ์แห่งความหลอกหลอนหาความจริงไม่ได้
ไม่ว่าเขาว่าเรา ไม่ว่าสัตว์ตัวใด อยู่ได้ด้วยอำนาจของกิเลสหลอกหลวง นี่เราพิจารณาดูซิ แล้ว
ผลของมันเป็นยังไง

โลกอันนี้มีมานานแสนนาน ใครได้ยืนอยู่ที่ไหนว่าโลกอันนี้วิเศษวิโสเลิศเลอ มีตรงไหน สัตว์โลกที่อยู่ในที่นี้ สัตว์โลกตัวไหนเป็นตัวที่เลิศเลอเพราะอำนาจแห่งกิเลสหลุดลางไป นั้น มีตัวใดเลิศเลอ มีตัวใดวิเศษวิโส มันมีตั้งแต่ตัวที่จมอยู่ด้วยกับ อนิจจัง ทุกขัง อนตตัจฉนพลักอยู่ด้วยความทุกข์ความทรมาน นี้เราพูดถึงเรื่องปัญญาสอดแทรกกันไปกับเรื่องสัญญาความหลอกลวงเจ้าของนั้น พวกสัญญาคือความหลอกลวงไปให้สำคัญว่าอย่างนั้น ให้สำคัญว่าอย่างนี้ ปัญญาพิจารณาสอดแทรกเข้าไป

ตะกั๊นนี้พูดได้ถึงแค่หนึ่ง แล้วเนื้อเอ็นกระดูกเป็นยังงัย อะโรมันสวยอะโรมันงามถึงได้หลงเอานักหนา หลงมาตั้งกัปปตั้งกัลป์ไม่มีวันสว่างสร้างซาบั้งเลย แล้วเป็นยังงัย ถ้าไม่เอาธรรมเข้าไปแยกไปแยะ ไปสอดส่องมองลงไปแล้ว จะไม่เห็นความลุ่มหลงของตัวเอง จะไม่เห็นความเหลวไหลของตัวเอง และจะไม่เห็นตัวหลอกลวงคือตัวของกิเลสที่เป็นอธรรมแทรกอยู่ภายในจิตใจดวงเดียวกันนั้นกับธรรมที่จะเกิดนั้น ถ้าธรรมไม่มีอำนาจก็เกิดขึ้นมาไม่ได้ ถูกมันปิดมันเป่า หรือมันตะมันตีบตกบัลลังก์ไป คือใจดวงนั้นแหละตกลงไป ถ้าธรรมมีสติมีปัญญาเป็นต้นมีกำลังมากแล้ว สิ่งจอมปลอมทั้งหลายก็ต้องถูกทำลาย

ตั้งที่กล่าวว่านั้นสวยนี้งามเป็นต้น อันนั้นเป็น นิจจัง อันนี้เป็น สุขัง อันนั้นเป็น อตตัจฉนพลองไปแล้วจะเป็นไปตามหลักธรรมชาติ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนตตัจฉน อสุภะอสุภัง เกลื้อนไปอยู่ในร่างกายของเราของเขา เกลื้อนไปในโลกธาตุ สัตว์ทั้งหลายเกิดแก่เจ็บตาย เพราะความหลงของกิเลสที่หลอกลวงนี้แล

และการเกิดแก่เจ็บตายใครเคยได้ยืนว่าใครมีความสุข คนนั้นเกิดสุขมาก คนนี้เกิดสุขมากมีไหม คนนั้นเป็นบรมสุขเพราะความเกิดมีไหม คนนั้นเป็นบรมสุขเพราะความตายมีไหม คนนั้นเป็นบรมสุขเพราะความแก่ชราคร่ำคร่ามีไหม คนนั้นเป็นบรมสุขเพราะโรคภัยไข้เจ็บมีไหม คนนั้นเป็นความสุขเพราะความรักความซังมีไหม คนนั้นเป็นบรมสุขเพราะความเกลียดความโกรธมีไหม คนนั้นเป็นบรมสุขเพราะการปล่อยตัวมีไหม

สรุปแล้วหาบรมสุขหาความสุขอันแท้จริงไม่ได้เลย นี้เพราะอำนาจแห่งความลุ่มหลงที่

เป็นไปตามกิเลส ตัวกิเลสจริง ๆ มันไม่ให้ความสุขแก่ผู้ใด เพราะฉะนั้นผู้หลงตามกิเลสจึงหาความสุขไม่ได้ มีเคลือบแฝง ๆ ไปนิด ๆ เท่านั้น เหมือนกันกับเหยื่อเขาใส่ปลายเบ็ดนั้นติดไว้ปลายเบ็ดนั้นให้ปลาตัวโง่หลงแล้วกลืนทั้งเบ็ด พอกลืนลงไปแล้วก็เสร็จมัน

ที่ว่าบรมสุขเป็นยังไง ธรรมต่างหากเป็นทางเดินเพื่อบรมสุข เพื่อละสิ่งที่เป็นมหันตทุกข์ ๆ เหล่านี้ ที่ถามไปตะกี้ที่ว่าอันใดเป็นบรมสุข ๆ มันจะเอาบรมสุขมาจากไหน ก็มันเป็นมหันตทุกข์ทั้งนั้น ตั้งแต่ทุกข์เล็กทุกข์น้อย ก้าวเข้าไปหาหลักใหญ่ก็คือมหันตทุกข์ ๆ ทั้งหมด

เกิดก็มหันตทุกข์ ความแก่ความชราคร่ำคร่าทุกอย่างก็มหันตทุกข์ ความตายก็มหันตทุกข์ ทุกสิ่งทุกอย่างมีแต่เรื่องมหันตทุกข์ ๆ บีบคั้นจิตใจอยู่ตลอดเวลา ถึงกับฆ่าตัวตายก็ยังมีเราไม่เห็นเธอ ใครจะปฏิเสธกันได้ แม้แต่ทางหนังสือพิมพ์เขาก็ยังลงอยู่แทบทุกวัน เรื่องฆ่าตัวตาย เป็นยังไงมหันตทุกข์ใหม่ ทุกข์จนกระทั่งจะอยู่ไม่ได้ หรืออยู่ไม่ได้ในโลกอันนี้ กว้างแสนกว้าง จะเอาตัวรอดว่าเป็นยอดดีแล้วฆ่าตัวตาย ยิ่งเป็นมหันตทุกข์อันใหญ่โตซ้ำเข้าไปอีก นี่เพราะความหลงซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่อย่างนี้ดีแล้วหรือมนุษย์ ดีแล้วหรือโลกอันนี้เป็นมหันตทุกข์ ๆ อยู่อย่างนี้ ถ้าไม่แก้ภายในจิตใจดวงที่ลุ่มหลงอยู่ด้วยหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนไว้ ประกาศกวางอยู่แล้ว จะไม่มีวันพ้นไปได้เลยมนุษย์เราและสัตว์ทั้งหลาย

เราอย่าคิดว่าชาตินั้นชาตินี้ อย่าคาด คาดไปเฉย ๆ ด้วยอำนาจแห่งโมหะและสัญญา อารมณ์ที่หลอกตัวเอง ซึ่งเคยหลอกตัวเองมาแล้วทั้งนั้นแหละ ให้สมหวังไม่สม ถ้าต้องการความสมหวังให้เอาลงตรงจุดที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้อย่างไร นี่ละเป็นจุดที่จะสมหวังโดยไม่ต้องสงสัย เอ้า พิจารณา ลงไป เกสาเป็นยังไง นักปฏิบัติดูให้ดี โลมา นขา ทันตา ตโจ ดูให้ดี นี่ละเป็นสถานที่ที่จะให้สติจิตใจออก พ้นจากความทุกข์ทั้งหลายจนถึงขั้นบรมสุข จะไม่นอกเหนือไปจากนี้เลย นี่เป็นแนวทางแห่งบรมสุขหรือสันติธรรมอันราบคาบ จะไปจากการพิจารณาอย่างนี้

พิจารณาลงไป ความส่ายส่ายของจิตส่ายส่ายมาตั้งแต่วันเกิดจนกระทั่งถึงวันนี้ ทำไมไม่

เมื่อ ทำไมไม่อึดพอ จะย่อนจิตเข้ามาสู่การยับยั้งเพื่อความสงบใจ ด้วยบทธรรมบทใดบทหนึ่งเหล่านี้ ทำไมจะทำไมได้ เราเป็นมนุษย์ทั้งคน ลูกศิษย์ตถาคต ธรรมนี้ไม่ใช่ธรรมพ่ายแพ้ เป็นธรรมที่แกกิลเลส หรือฆ่ากิลเลสสังหารกิลเลสได้ชัยชนะมานานแสนนานแล้ว มีพระพุทธานุเจ้าเป็นประธานตลอดถึงสาวกทั้งหลาย และได้เคยกระเทือนโลกมาแล้วสักกี่หมื่นกี่แสนกี่ล้านพระองค์แล้ว มีตั้งแต่ได้ชัยชนะเพราะการปราบกิลเลสให้อยู่ในเงื้อมมือด้วยอำนาจแห่งธรรมนี้ เหตุใดเรานำธรรมะของพระพุทธานุเจ้ามาปฏิบัติจะเหลวไหล จะแพ้ จะเหลวแหลกแหวกแนวไปได้ยังไง ถ้าไม่ใช่เป็นลูกศิษย์พระเทวทัตเท่านั้นเอง

เราต้องคิดซิ การปฏิบัติมีแต่อยู่ไปกินไปเฉย ๆ คาคอนั้นคาคอนี้ ภพนั้นภพนี้จะดี อยากไปทีนั้นทีนี้ อยากเท่าไรก็เป็นเรื่องของกิลเลสค้นหาเปล่า ๆ ไม่ใช่เรื่องของธรรม ถ้าอยากพ้นจากทุกข์จริง ๆ ให้ลงตามความอยาก คืออยากประพฤติปฏิบัติ อยากประกอบความ پاکเพียร พิจารณาอะไร เอา พิจารณาให้เห็นจริง เหมือนอยากพ้นทุกข์ อยากพ้นทุกข์มากเท่าไรความเพียรยิ่งเด่น เเด่นมากเท่าไรก็ยิ่งเห็นชัดลงไปโดยลำดับลำดับ

จิตจะตื่นรจนกระวนกระวายกวัดแกว่งขนาดไหนก็ตาม ถ้าลงสติได้บังคับเข้าไปใส่บทธรรมบทใดก็ตามให้อยู่ในนั้นแล้ว จะต้องมีความสงบ พ้นจากอำนาจของธรรม คือ สติธรรม ปัญญาธรรมนี้ไปไม่ได้เลย ให้พากันมั่นใจในการประพฤติปฏิบัติ แล้วจะได้เห็นความสุขตั้งแต่สันติธรรมโดยลำดับลำดับในชั้นสมาธิและชั้นปัญญา จนกระทั่งถึงขั้นบรมสุข จะได้ปรากฏสัมผัสที่ใจของเราเอง รู้ที่ใจของเราเอง เห็นที่ใจของเราเอง พ้นจากทุกข์ที่ใจของเราเอง เป็นบรมสุขที่ใจของเราเอง จะไม่มีที่อื่นใดเป็นบรมสุข จะไม่มีที่อื่นใดเป็นความสุขความเจริญอันยอดเยี่ยมนอกจากใจดวงนี้เท่านั้น

ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ ดินฟ้าอากาศเป็นดินฟ้าอากาศ วัตถุแร่ธาตุต่าง ๆ เต็มโลกธาตุ เป็นสิ่งนั้น ๆ ต่างหากไม่ใช่บรมสุข ไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา ไม่ควรจะไปหลงในสิ่งเหล่านั้น ไม่ควรจะไปหมาย ไม่ควรจะไปตื่น ตื่นลมตื่นแล้ง เคยตื่นมาก็กับก็หลับแล้วยังจะตื่นอยู่อีกหรือ ตื่นไปเท่าไรก็ยิ่งได้รับความทุกข์ความทรมานดังที่เป็นมาแล้วนี้เองไม่สงสัย จะต้องเป็นอย่างนี้โดยแท้ เพราะฉะนั้นจงพยายามย่อนจิตเข้ามาสู่หลัก

ธรรม ทำจิตใจของตนให้มีความมั่นคงต่อบทธรรมทั้งหลาย ต่อความเพียร

เอ้าจะกำหนดพุทฺโธ ก็เอาให้แนวแน่ลงไป ๆ ในพุทฺโธ ในธรรมบทใดก็ตาม กำหนด อานาปานสติคือลมหายใจเข้าออก ก็ให้รู้อยู่กับลมนี้เท่านั้น เหมือนกับว่าโลกธาตุนี้ไม่มี เหมือนกับสิ่งใด ๆ ไม่มีในโลก มีแต่ความรู้กับคำบริกรรมนี้เท่านั้น มันจะสงบไม่ได้อย่างไร จิตนี้ ต้องสงบได้โดยไม่สงสัย เอาให้จริงให้จิ่งชินกับปฏิบัติ ทำลุ่ม ๆ ดอน ๆ อยู่ไปกินไปวัน หนึ่ง ๆ แล้วมีแต่ความหวัง ๆ หวังอะไร เหตุไม่มีจะเอาความสมหวังมาจากไหน มันไม่ได้ สมหวังนะเราอย่าหลง เราถูกหลอกถูกต้มมานาน แสนนานแล้ว ให้พากันพินิจพิจารณา

เอาละการแสดงธรรมก็เห็นสมควรเท่านั้นละ วันนี้ไม่พูดมากนะ เหนื่อย